

**Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó konzultációs testület
2019. április 26-án tartott ülésén
elfogadott állásfoglalások¹**

69.

A keresetet elutasító ítélet elleni fellebbezés folytán a másodfokú bíróság által – az ügy érdemében – hozott közbenső ítélet rendelkező részének az elsőfokú ítélet megváltoztatására és a kereset jogalapjának megállapítására vonatkozó rendelkezést kell tartalmaznia. Egyúttal mellőzni kell a keresetet elutasító elsőfokú ítélet perköltségviselésre vonatkozó rendelkezését, és meg kell határozni a másodfokú eljárással felmerült perköltség összegét minden – azt felszámító – peres fél számára.

Az 1952. évi Pp. alkalmazása során kialakult bírósági gyakorlat abban a kérdésben nem volt egységes, hogy a másodfokon hozott közbenső ítélet rendelkező részében szükséges-e 1. az összecszerűség és az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezései – így például a perköltség – tekintetében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséről rendelkezni, illetve 2. ha nem, úgy ki kell-e mondani, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak az iratokat megküldi, vagy ez utóbbit elegendő az indokolásban feltüntetni.

Az 1952. évi Pp. 253. §-ával összefüggésben kialakult álláspont szerint az, hogy a másodfokú bíróság az ügy érdemében helybenhagyó, megváltoztató, rész-, vagy közbenső ítéletet hoz, nem pontos szövegezés, mert a törvény külön szövegezett a helybenhagyó és megváltoztató ítélet, másrészt a közbenső vagy a részítélet hozataláról. A per érdemében azonban a másodfokú bíróság valójában csak helybenhagyó vagy megváltoztató ítéletet hozhatott, amely egyaránt lehetett ítélet, közbenső ítélet, részítélet.

A gyakorlatban az ítélet elleni fellebbezés alapján (ugyanígy a felülvizsgálati eljárásban) hozott közbenső ítélet esetében a másodfokú bíróság (Legfelsőbb Bíróság/Kúria) döntése rendszerint együtt járt az elsőfokú (vagy a másodfokú) ítélet részbeni hatályon kívül helyezésével. A Legfelsőbb Bíróság a 4/2009. (XII.14.) PK véleményében emiatt adott olyan iránymutatást, hogy ilyen esetben – az 1952. évi Pp. 252. § (4) bekezdésére, illetve a Pp. 275. § (5) bekezdésére utalással – a perköltség mindkét félre kiterjedő megállapításának van helye.

A jogalkotó ezt a szabályt átvette, és a Pp. a 383. § (5) bekezdésében kimondja, hogy ha a keresetet elutasító ítélet elleni fellebbezés folytán hozott közbenső ítélettel a kereset jogalapját megállapította, a másodfokú bíróság csupán a perköltség összegét határozza meg, annak viselése kérdésében egyebekben az elsőfokú bíróság dönt. [A Kúria a Pp. alkalmazásában kizárólag emiatt nem tartotta fenn az említett PK véleményt (1/2017. PJE).]

E rendelkezés beiktatására nem lett volna szükség, ha másodfokon a közbenső ítélet meghozatala folytán a keresetet elutasító ítéletet az összecszerűség tekintetében hatályon

¹ A konzultációs testület állásfoglalásai a bíróságokra nem kötelezők, csupán iránymutatásokat fogalmaznak meg a felmerülő kérdések lehetséges értelmezésével kapcsolatban.

kívül kellene helyezni és ebben a körben új eljárásra és új határozat hozatalára kellene utasítani az elsőfokú bíróságot.

Mindamelletts hangsúlyozandó, hogy a Pp.-nek a másodfokon hozott, a keresetet elutasító elsőfokú ítéletet megváltoztató közbenső ítéletről szóló 383. §-a a „Döntés az ügy érdemében” elnevezést viseli, és amely szerint ilyen tartalmú döntésre akkor kerülhet sor, ha nem kell az ítéletet hatályon kívül helyezni.

Megállapítható továbbá, hogy a Pp. 383. § (4) bekezdése már nem tartalmazza az 1952. évi Pp.-nek azt a rendelkezését, hogy ha a követelés összegére nézve a tárgyalást folytatni kell, a másodfokú bíróság az iratokat az elsőfokú bíróságnak küldi meg. Emiatt ezt az intézkedést (valójában ügyviteli rendelkezést) a Pp. alkalmazása során már nem kell a rendelkező részbe foglalni, elég az indokolásban feltüntetni.

[Pp. 381. §, 383. § (4)-(5) bek.]

70.

Az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatára hivatkozással perújításnak nincs helye.

A Pp. 393. § *a*) pontja lehetővé teszi az alapperben el nem bírált jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozással perújítást kezdeményezését. Ez a szabály azonban nem értelmezhető úgy, hogy az az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) határozatára is vonatkozik.

A joggyakorlat egységes a tekintetben, hogy a perújításnak az *a*) pontban szereplő alapesete kifejezetten ténykérdések tekintetében kíván rendkívüli perorvoslati lehetőséget biztosítani (a teljesség igénye nélkül: EBH2000.371., BH 1996.605., BH 1996.430., BH 1986.519.). Perújítási okként ezért egy bírósági határozat akkor szolgálhat, ha az alapperhez szorosan kapcsolódó olyan megállapítást tartalmaz, amely az eredeti peres eljárás előkérdését jelentette volna. Az EUB viszont az eljárása során nem folytat le bizonyítást, az előterjesztő bíróság által kifejtett tényállás, valamint a felek, a tagállamok, és a Bizottság észrevételei alapján hozza meg döntését az előterjesztett kérdésekről.

A sajátos eljárási jellemzőkből kifolyólag az EUB funkciója kifejezetten az uniós jog értelmezésére szorítkozik, jogkérdésben foglalt állást: szükségszerűen pontosítja valamely uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, amely szerint azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetőleg értelmezni és alkalmazni kellett volna.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek az uniós jog értelmezésére vagy érvényességére, nem pedig a nemzeti jogszabályok értelmezésére vagy az alapjogvita keretében felmerült ténykérdésekre kell vonatkoznia. Azt a megállapítást, hogy egy uniós jogi rendelkezésnek más a tartalma és az értelme annál, mint amire korábban egy tagállami bíróság jutott, nem lehet ténybeli kérdésnek értelmezni. Nincs ez másként akkor sem, ha közvetetten abban a kérdésben kell döntenie, hogy egy tagállami rendelkezés összeegyeztethető-e az uniós joggal. Az EUB jogértelmező tevékenysége során hozott ítélete éppen ezért nem igazolhat új tény.

Az EUB az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatában tehát – akár az uniós jog értelmezéséről, akár érvényességéről dönt – minden esetben jogkérdésben és nem ténybeli kérdésben foglalt állást, így perújítási okként a magyar szabályok szerint nem alkalmazható.

[Pp. 393. § *a*) pont]

71.

I. A késedelmesen csatolt bizonyítási eszköz, illetve a késedelmesen előterjesztett bizonyítási indítvány a perfelvételi szakban a Pp. 183. § (5) bekezdése alapján kiszabott pénzbírságtól függetlenül figyelembe vehető, ha a fél azt a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig, a törvény keretei között nyújtotta be.

II. Az érdemi tárgyalási szakban bizonyítási eszköz vagy bizonyítási indítvány csak az utólagos bizonyítás keretében, a Pp.-ben meghatározott módon és határidőben terjeszthető elő. Az e szabályok megsértésével benyújtott bizonyítékot vagy bizonyítási indítványt a bíróság figyelmen kívül hagyja.

A perfelvételi szakra irányadó szabályok szerint bizonyítási eszköz csatolására vagy bizonyítási indítvány előterjesztésére perfelvételi iratban [Pp. 7. § (1) bekezdés 16. pont] és a perfelvételi tárgyaláson tett perfelvételi nyilatkozatban kerülhet sor [Pp. 183. § (1) bekezdés].

A perfelvétel a bíróság közrehatása mellett valósul meg, ami – többek között – azt jelenti, hogy a bíróság meghatározza a perfelvétel módját, illetve megfelelő határidővel felhívja a felet perfelvételi irat előterjesztésére. A fél ugyanakkor önállóan is előterjeszthet egyes perfelvételi iratokat, illetve egyéb perfelvételi nyilatkozatot tartalmazó iratokat. Ezekben az esetekben a fél élhet bizonyítási indítvánnyal és csatolhat bizonyítási eszközt.

A bíróság a perfelvételi tárgyaláson is lehetőséget biztosít arra, hogy a felek perfelvételi nyilatkozataikat előadják [Pp. 191. § (3) bekezdés], így nem kizárt, hogy a fél akár a perfelvétel lezárását megelőző tárgyaláson terjessze elő bizonyítási indítványát [Pp. 194. § (2) bekezdés].

A feleknek az eljárásjog arra is lehetőséget ad, hogy perfelvételi nyilatkozataikat (pl. bizonyítási indítványukat) az ellenfél hozzájárulása nélkül megváltoztassák: erre a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig van mód [Pp. 183. § (4) bekezdés].

Előfordulhat, hogy a felperes nem a keresetlevelében, hanem a kereset-változtatását tartalmazó válasziratában [Pp. 201. § (3)-(4) bekezdés], míg az alperes a Pp. 204. § (1) bekezdés vagy a 209. § (1) bekezdés szerinti határidőben a viszontkereset-levelében vagy a beszámítást tartalmazó iratában terjeszt elő bizonyításra irányuló indítványt. Az sem kizárt, hogy az alperes az írásbeli ellenkérelmét követően, egy későbbi előkészítő iratban nyújtson be bizonyítási eszközt vagy terjesszen elő bizonyítási indítványt, de ez esetben vizsgálendő, hogy az indítvány megtételére – annak tartalmára figyelemmel – volt-e lehetőség korábban, már az ellenkérelem beadásakor. A Pp. ugyanis szankcionálja, ha a fél indokolatlanul késedelmesen teszi meg a perfelvételi nyilatkozatát. Így a bizonyítási indítványra és a csatolt bizonyítási eszközökre is igaz, hogy amennyiben a perfelvételi nyilatkozat megtételére vagy megváltoztatására úgy kerül sor, hogy arra a félnek már korábban lehetősége volt, a bíróság őt pénzbírsággal sújtja [Pp. 183. § (5) bekezdés].

A fentieket összegezve: a perfelvételi szakban késedelmesen előterjesztett bizonyítási eszköz vagy bizonyítási indítvány – önmagában a késedelem miatt, függetlenül a pénzbírság kiszabásától – nem hatálytalan, az figyelembe vehető, ha egyébként annak benyújtására a törvény keretei között, a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig került sor. A törvényi kereteket ugyanakkor a Pp. 203. § (1) bekezdése adja meg, amely szerint a fél perfelvételi iratot akkor terjeszthet elő, ha arra a bíróság felhívta, vagy azt törvény lehetővé teszi. Az ennek megsértésével előterjesztett irat – e törvény eltérő rendelkezése hiányában – hatálytalan. Ez utóbbi hatálytalanság azonban nem a késedelem következménye.

A perfelvétel lezárása után a perfelvételi nyilatkozatok, s ennél fogva a bizonyítás keretei is rögzülnek. Az érdemi tárgyalási szakban emiatt a fél már csak a törvényben meghatározott esetben és feltételekkel tehet vagy változtathat meg perfelvételi nyilatkozatot [Pp. 214.§ (2) bekezdés]. Ez vonatkozik a bizonyítási indítványokra és a bizonyítási eszközökre is.

A tilalom alól a Pp. kivételesen, az utólagos bizonyítás keretében – a 220. § (1) bekezdésében felsorolt esetekben – enged eltérést. Ha a fél az utólagos bizonyítás szabályait nem tartja be, így ha a törvényi határidőt vagy az esetleg meghosszabbított határidőt elmulasztja, a bizonyítási eszközt vagy indítványt a Pp. 220. § (7) bekezdése értelmében figyelmen kívül kell hagyni. A késedelmesen előterjesztett bizonyíték – amint azt a Pp. 278. § (4) bekezdése is kimondja – a tényállás megállapításakor nem értékelhető, az elkésett bizonyítási indítvány alapján pedig a bizonyítás elrendelése mellőzendő.

[Pp. 7. § (1) bek. 16. pont, 183. § (1), (4) bek., 191. § (3) bek., 194. § (2) bek., 201. § (3)-(5) bek., 203. § (1) bek., 204. § (1) bek., 209. § (1) bek., Pp. 214. § (2) bek., 220. § (1), (7) bek., 278. § (4) bek.]

72.

A perfelvételi tárgyaláson előadott keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot visszautasító végzés ellen nincs helye fellebbezésnek. A törvény nem korlátozza, hogy a fél a perfelvétel lezárásáig hányszor terjeszthet elő keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot.

Kérdésként merült fel, hogy ha a perfelvételi tárgyaláson a jogi képviselővel eljáró felperes megváltoztatja a keresetét, de azt nem adja elő a keresetlevélre vonatkozó szabályoknak megfelelő tartalommal és a bíróság a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot visszautasítja, a visszautasító végzés ellen a Pp. 177. § (1) bekezdése alapján van-e helye fellebbezésnek.

A Pp. 185. § (3) bekezdése szerint a bíróság visszautasítja a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot, ha a benne foglalt kereset esetében a törvény szerint a keresetlevél visszautasításának lenne helye; a hiánypótlási felhívás kiadásának szükségességére a keresetlevél visszautasítására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A bíróság elutasítja a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozatot, ha nem állnak fenn az (1) bekezdésben foglalt feltételek, a bíróság e bekezdés szerinti határozatát köteles indokolni.

A Pp. 365. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében az elsőfokú bíróság végzése ellen akkor van helye fellebbezésnek, ha azt e törvény külön megengedi.

A Pp. rendelkezései szerint tehát az ilyen végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, mert a Pp. 185. § (3) bekezdése kifejezetten rendelkezik az ilyen típusú végzés meghozataláról, így arra nem a Pp. 177. § (1) bekezdésében foglaltak az irányadók, amely rendelkezésre a törvény semmilyen módon nem utal vissza. A Pp. 365. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján ez ellen a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, mert a törvény azt külön nem engedi meg.

A törvény indokolása szerint a keresetváltoztatást elutasító, vagy visszautasító végzés ellen a törvény a gondos pervitelre való ösztönzés és az eljárás szükségtelen elhúzódásának megakadályozása érdekében nem enged külön fellebbezést, mivel a perfelvétel lezárásáig a félnek lehetősége van a keresetváltoztatást újra, szabályszerűen előterjeszteni. Hangsúlyozni kell azonban itt is, hogy a végzést a nem fellebbezhető volta ellenére a bíróságnak indokolnia kell. Az indokolási kötelezettség egyrészt arra vezethető vissza, hogy a fél megtudja, mi volt az elutasítás oka és az újabb nyilatkozatát ennek megfelelően terjesztheti elő. További oka az indokolási kötelezettségnek az, hogy a fél az érdemi döntés elleni fellebbezésében támadhatja a bíróság által e körben meghozott végzést, azzal szemben tehát a jogorvoslati lehetőség ilyen módon biztosított.

A keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozat újból szabályszerűen előterjeszthető – a törvény eltérő rendelkezése hiányában – korlátlan számban. Megjegyzendő, hogy ha valamennyi keresetváltoztatásra vonatkozó nyilatkozat visszautasításra kerül és a fél újabbat már nem terjeszt elő, akkor az eredeti kereseti kérelem alapján kell érdemben tárgyalni.

[Pp. 177. § (1) bek., 185. § (3) bek., 365. § (2) bek. *b)* pont]

73.

A keresetben előadott tényállástól való eltérés vagy újabb tény előadása akkor minősül keresetváltoztatásnak, ha az új tények magára a keresetet közvetlenül megalapozó, azaz releváns és elsődleges tényekre vonatkoznak.

A Pp. 170. § (2) bekezdés *c)* pontja szerint a keresetlevélben a félnek meg kell jelölnie egyebek mellett a kereseti kérelmet megalapozó tényeket. Ez a kötelezettség a kereset megalapozó konkrét és releváns tények megjelölésének a kötelezettségét terheli a felperesre és e tekintetben nem is lehet különösebb eltérést vélelmezni az 1952. évi Pp. 121. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglaltakhoz képest. A félnek elő kell adnia a történeti tényállást, azt, hogy milyen események következtében keletkezett az igénye, amelynek alapján sor került a kereseti kérelem előterjesztésére, azt mi támasztja alá, szükség esetén annak összecszerúségét, egyebeket. A keresetlevél tehát tartalmazza a kereset szempontjából a kérdésben elsődleges, relevánsnak megjelölt tények körét, de tartalmaznia kell a másodlagos tények előadását is.

Keresetváltoztatásnak minősül a Pp. 7. § (1) bekezdés 12. pont *a)* alpontja szerint az, ha a fél a tényállításhoz képest eltérő, vagy további tényre hivatkozik.

Releváns, elsődleges tény lehet az, ami közvetlen alapját képezi az érvényesíteni kívánt jognak és így a keresetnek. Egyszerű példakkal élve: releváns elsődleges tény az ügyben például az, hogy a felperes pénzt ad kölcsön az alperesnek, ráépít egy ingatlanra vagy megszakítja az életközösséget az alperessel. Másodlagos tény minden más, a keresetet nem megalapozó, hanem már azt bizonyító tény, egyéb – adott esetben fontos, de nem lényegi – körülmény.

Keresetváltoztatást csak a releváns, elsődleges tények megváltoztatása, vagy újabb ilyen tény előadása eredményez. Az úgynevezett másodlagos tények a felek nyilatkozata, a tanúk vallomása vagy az egyéb bizonyítékok alapján számtalanszor megváltozhatnak, ezek azonban a kereset lényegét nem érintik, ezért keresetváltoztatást sem eredményezhetnek.

[Pp. 7. § (1) bek. 12. pont *a)* alpont, 170. § (2) bek. *c)* pont]